СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 262. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 10 листопада, 1933.

VOL. XLI. No. 262. Jersey City, N. J., Friday, November 10, 1933. THREE CENTS.

ПРОТЕСТУЙМО ПРОТИ ВИГОЛОДЖЕННЯ УКРАЇНИ СОВІТАМИ.

НОВА ПОЛІТИКА УРЯДУ СУПРОТИ БЕЗРОБІТНИХ

ВАШИНГТОН. — Федеральний уряд заповідає, що його програма допомоги для безробітних цеї зими буде опиратись на зовсім іншій засаді, як це було досі.

Уряд думає ратувати безробітних, з котрих яких 4 міліони будуть потребувати допомоги, не „милостинею", а працею. Мається їх наймати до ріжних публичних робіт, як будови парків, доріг, дренування рік, ставлення публичних будівель, тощо. Замісць діставати по 20 долярів на місяць допомоги, робітники будуть діставати роботу, за яку уряд буде платити яких 50 долярів місячно.

ПРОГИБІЦІЯ БУДЕ ЗНЕСЕНА 5 ГРУДНЯ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дав дозвіл фабрикантам горівок виробляти стільки алькогольних напитків, скільки вони вважають за потрібне, бо з днем 5 грудня прогибіція перестане обовязувати.

Уряд думає тепер над тим, у який спосіб регулювати торговлю горівкою. Мається в тій цїли незадовго відбути тут відповідна конференція. Уряд дивиться на справу передовсім зі становища департаменту скарбу.

Десять стейтів уже приняли ріжні закони про регуляцію торговлі алькоголем стейтовою владою.

З хвилею, як відкликання прогибіції стало фактом, ріжні громадянські встанови почали заходи, щоб не допустити до повороту старого салуну. Загально сподіваються, що дотеперішні „спікізі" з відкликанням прогибіції не скористають.

РЕВОЛЬТА НА КУБІ.

ГАВАНА. — Не зважаючи на кількагодинний бій з повстанцями, урядови не вдалося здушити револьти. Повстанці захопили в Гавані три форти та держать їх, не вважаючи на заходи війська висадити їх звідти.

Президент Куби проголосив виїмковий стан. У боях досі згинули найменше 60 осіб.

ПЕРЕГОВОРИ З МОСКОВСЬКИМ ПРЕДСТАВНИКОМ.

ВАШИНГТОН. — Переговори за визнання Росії поступають вперед. Літвінов був на обіді в президента Рузвелта, а потім на конференції з секретарем стейту, Голом. За заявами цих урядників, переговори покищо обертались коло загальних основ визнання.

Іміграційний уряд арештував у Ню Йорку одного російського іміґранта, котрий сказав, що він вбив би Літвінова, якби тільки дістався близько до нього. Уряд думає вислати його з краю, але покищо цього не може зробити, бо не може вислати нікого до Росії, поки Росія не буде визнана.

УРЯД НЕ ДУМАЄ ЗМІНЯТИ СВОЄЇ ФАРМЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

ВАШИНГТОН. — Секретар рільництва Волес заявив, що федеральний уряд не змінить своєї рільничої програми через страйк фармерів на заході, бо уряд переконаний, що його політика остаточно облекшить долю фармерів.

ШОВКОВІ РОБІТНИКИ ВІДКЛИКАЮТЬСЯ ДО РАДИ.

ВАШИНГТОН. — Страйкуючі шовкові робітники предложили свою справу Краєвій Робітничій Раді до вирішення.

У своїй жалобі кажуть, що власники не хочуть згодитися на ніяке посередництво та розгляд робітничих претенсій.

СТРАЙКАРІ КРИТИКУЮТЬ ФОРДА.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Страйкуючі робітники фабрики Форда в Еджвотері, Ню Джерзі, віднеслися до Краєвої Робітничої Ради у Вашингтоні з жалобою на Форда, що він задержує робітників після відпочновання годинника на довгий час, не даючи їм за це заплати.

ГРОЗЯТЬ СТРАЙКОМ ПРОТИ РІШЕННЯ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

ВАШИНГТОН. — Юнія робітників фабрик черевиків заявила, що вона не вдоволена з рішення Краєвої Робітничої Ради в справі робітників у Броктоні та для протесту проти рішення викличе робітників на новий страйк.

ПОГЛЯД ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ НА ВИБОРИ.

ВАШИНГТОН. — Федеральні урядники добачують в останніх виборах однакову тенденцію, а саме зворот публичної опінії проти політичних босів. Видно це з упадку босівства в Ню Йорку, Филадельфії, Бостоні й Питсбургу. Для боротьби проти босів лучилися з собою люди всіх партій, забуваючи при тому на партійні ріжниці.

ЛИШЕ ПРИЇХАВ, УЖЕ КЛИЧУТЬ НА СЛІДСТВО.

Федеральний прокуратор Медейлї вже покликав на слідство в справі акції німецьких націс в Америці капітана Георга Шмита, котрий щойно тиждень тому приїхав до Америки, щоби заступити д-ра Шпанкнебеля у веденню тут німецьких організацій. Конгресмен Самуель Дикстейн, голова іміграційного комітету палати послів конгресу, котрий буде вести слідство над націстичною пропагандою в краю, заповідає, що він буде домагатися депортації Шмита.

МОСКАЛІ ПРОБУЮТЬ ОДУРИТИ УКРАЇНЦІВ.

(УП) Щоб затерти якенебудь чином те погане враження, яке викликало серед Українців цілого світа планове виголоджування України Москвою, вирішено в Харкові з наказу Москви приступити до видання повної збірки творів Шевченка в 10 томах з бібліографією і тими мовами, якими писав сам Шевченко. „Ізвєстія" з 18. 10. подають, що така постанова вже була зроблена давніше і вже були приступили до праці над тим, але працьовники показалися з часом контрреволюціонерами та буржуазними націоналістами. Тому треба було аж нової постанови, яка має обернутися в діло аж за два роки. В редакційну колегію ввійшли такі вчені (!), як Затонський, Кулик і Хвиля, а до практичної роботи запряжено науковий молодняк з Шаблонським на чолі. Знаючи давнішу московсько-большевицьку практику, можна відразу сказати, що це таке за маневр і для чого він. Призначений він для закордону, щоб доказати, що Українцям кривда не діється. І для наших „академіків" призначений такий маневр, бо вони поза доброю волею Москви і розвоєм національного життя не добачують нічого іншого. Ті часи вже минули, коли такими маневрами можна було обдурювати свідомих Українців.

ДІВЧИНА З ЖИВОЮ ЗМІЄЮ В ЧЕРЕВІ.

Вдовиця Думітра Радука у Факшанах (Румунія) привела до шпиталю свою доньку Поліксенію, що безнастанно жалувалася на болі в череві. Лікарські оглядини показали, що в череві дівчини є жива змія. Дівчина не знає, як та змія дісталася до її шлунку. Вона лише пригадує собі, що раз спала в полі і їй здавалося, що в роті є якийсь предмет. Тоді вона не звертала на це ніякої уваги, думаючи, що їй таке приснилося.

КОНКУРС НА ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКА В ХАРКОВІ.

У Харкові отворена тепер виставa проектів памятника Шевченка, що має бути поставлений у Харкові і на могилі поета в Каневі на місці давнього хреста. Виставлено 30 проектів, з яких большевицька преса відмічує проект Петрицького і Кричевського.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ЗЛОВЖИВАННЯ ЗАЛІЗНИЧИМИ БІЛЕТАМИ.

Перед карним трибуналом у Львові відповідали два залізничі кондуктори, Филипишин і Світальський, за те, що перевозили пасажирів за вживані залізничі білети. Вони мочили вживані білети, прасували горячим залізком і, усунувши з них вистемплювану дату, продавали приватно пасажирам. Через те залізничі каси мали поважні втрати.

КНИЖКА ЗАРЕМБИ.

В Познані в видавництві „Нова Астреа" вийшла книжка Генрика Заремби п. з. „Сповідь батька вбитої Люсі". Книжка має 308 сторінок і коштує 4.50 зл. Познанська преса приняла книжку Заремби з обуренням і накидається на нього, що згодився на твори якогось письменника покласти своє назвище. Зарібкування на покійній дочці, твердить згадана преса, це безмежне шубравство.

ЗА СПРОНЕВІРЕННЯ ПОЧТОВИХ ГРОШЕЙ.

Проти бувшого управителя почтового уряду на Левандівці, Ст. Марковського, відбувся у Львові судовий процес за проневірення 3,200 зл. Засудили його на півтора року вязниці, з припиненням горожанських і гонорових прав на 5 років.

ЗА НЕВІРНОГО ЛЮБКА.

Суд у Станиславові засудив Яніну Страшевську, служовичку тартаку, на три місяці вязниці, а Ол. Гайсіву, бувшу учительку, на 2 місяці за те, що обляли лице сільною кислотою монтерови Каз. Городецькому, який обіцював з ними оженитися.

ТРАГІЧНА ПРИГОДА З ГРАНАТОЮ.

Михайло Панас з Потуриці, пов. Сокаль, літ 33, знайшов у землі гранату, що походила зі світової війни. Коли почав її розбирати, граната вибухнула, ранячи тяжко Панаса, який, перевезений до шпиталю в Сокалі, помер. Крім того легко ранило трох хлопців.

ОГРАБИЛИ СВЯЩЕНИКА.

До мешкання польського священика Туркевича в Гусові біля Ланцута добулися в ночі три бандити, розпороли кацу, порозбивали шафи і шуфляди та, забравши багато цінних річей, втекли. Кс. Туркевич не ставив ніякого опору, бо був безборонний.

ШКАҐОВСЬКА ВИСТАВА БУДЕ НАНОВО ОТВОРЕНА.

Президент світової вистави, Дос заповів, що вистава буде наново отворена в 1934 році, і в збільшених розмірах. За поновне отворення вистави заявився президент Рузвелт, Ал. Смит, губернатор стейту Горнер та багато інших політичних і бизнесових лідерів.

ВОЄННА НАРАДА В КИЇВІ.

(УП) В днях 1 і 2 жовтня відбулася в Києві велика воєнна нарада всіх командирів корпусів Української Військової Округи з їх помічниками та московського штабу на чолі з Ворошиловом. Ворошилов у своїй промові зазначив, що положення Совітів є тепер надзвичайно серіозне, хоч вони з боку Польщі й Румунії забезпечені на довший час. Тепер іде праця над такимже забезпеченням Совітів з боку Чорного моря через заключення так званого чорноморського пакту. Він вказав на важливість положення на Далекому Сході і зазначив, що там війна є немичучою. В цій війні перші воєнні успіхи мусять бути по московському боці, бо в противному випадку можна рахуватися з серіозними трудностями. Московський штаб вирішив, що на Далекому Сході треба на всякий випадок сконцентрувати найкращі совітські частини, щоб забезпечити собі перші успіхи. Україна також мусить вислати на Далекий Схід свої частини. Для тієї висилки визначено три дивізії, що стоять тепер на терені України і уходять за найкращі, а саме з Полтави, Київа і Житомира. Дивізії ці складаються переважно з неукраїнського елементу. На Україні залишаться лише війська ГПУ і територіяльні частини, яких завданням є вдержати спокій і порядок, а також постачати воюючу армію потрібним матеріялом. Окремо говорив шеф харківського ГПУ, Балицький, про положення на Україні. Він зазначив, що вдержить лад на Україні лише при помочі військ ГПУ. З серіозним повстанням рахуватись не треба, бо населення тепер не в стані щонебудь зробити, щоб нанести серіозний удар московському режимові.

Вістка ця дуже характеристична для цілого положення на Сході. Вона також недвозначно підтверджує плановість акції Москви у виголоджуванні України та зроблення її нездатною до ставлення якоїбудь опору Москві на випадок воєнної завірюхи.

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ.

(УП) Український Науковий Інститут у Берліні видає тепер Вісти Українського Наукового Інституту (ВУНІ). Вісти ці виходять бути на циклостилю замісць наукових публікацій Інтитуту. Можна би було думати, що вони в першу чергу будуть знакомити українську суспільність з науковими досягненнями як самого Інституту так і чужини. Одначе, як це видно з останніх чисел, редакція змінила їх напрям і перейшла до друку репортерсько-журналістичних вісток та статей. Тимсамим Вістник розминувся зі своєю цілю.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕПИСКОПАТ У КРАЮ В СПРАВІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЖАЛОБИ

ЛЬВІВ (Західня Україна).—Український греко-католицький епископат, з митрополитом Андрієм Шептицьким на чолі, видав до вірних спільне письмо (послання), в якому подає до відома, що українські громадянські установи ухвалили, щоби день 29 жовтня був днем національної жалоби і протесту зприводу жахливих подій на Великій Україні. Епископат заряджує, щоби в той день відбулися по всіх церквах торжественні богослуження, на яких має бути відчитане письмо епископату в справі голоду на Україні враз з відповідними поясненнями.

Український епископат згадує теж з особлившою вдячністю започаткованy віденським кардиналом Інніцером акцію ратування України.

НЕ МОЖНА ПРОТЕСТУВАТИ.

ЛЬВІВ.—Українські старокраєві часописи звертають увагу українським установам в краю, щоби точно придержувалися приписів, виданих польською владою зприводу задуманого українського протесту проти Совітів.

Польська влада заборонила влаштовувати віча й прилюдні збори. Отже можна сходитися тільки членам товариств на збори, на які не може бути допущений ніхто крім членів товариств. Польська влада заборонила навіть на тих зборах ухвалювати якісь резолюції політичного чи економічного змісту, звернені проти Совітів.

ЛІТЕРАТУРНА НАГОРОДА.

ЛЬВІВ. — Товариство Письменників і Журналістів ім. І. Франка визначило на 1933 рік одну репрезентаційну нагороду в сумі 1,000 злотих за найліпший твір гарного письменства на західньо-українських землях, видрукований в останніх двох літах до 1 листопада 1933 р. Окрім того визначила Рада Товариства два літературні признання з нагородою по 250 злотих.

ЗА ТРІВКИЙ МОНУМЕНТ ПРОТЕСТУ.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" підіає, що покищо є реальним фактом, що Україна поринає в нужді, злиднях і безнадії. Все українство поза межами большевицького пекла стрепенулося з болю і жаху і протестує проти большевицьких страхіть. Та протест той більш формальний. А щоби став реальним, добре би було оголосити всенародню збірку на надзвичайний „Фонд Розбудови Рідної Школи на західньо-українських землях".

ЗАКРИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ЧАСОПИСИ.

ЛЬВІВ. — Представники польської прокуратури перевели ревізії в льокалі часописів „Наш Клич" і „Наш Фронт", по чім арештовано відповідального редактора Я. Масляка, припинено видавництва, а льокаль опечатано.

СВЯТА ОЩАДНОСТИ.

ЛЬВІВ. — Протягом листопада відбуваються по цілій Західній Україні „Свята Ощадности" для пропаґанди ідеї масової ощадности і закладання українських райфайзенок по українських селах.

ПОЛЬСЬКА „КУЛЬТУРА" НА ВОЛИНІ.

ЛУЦЬК (Волинь). — Юзеф Моленда, управитель школи в селі Журавичі, луцького повіту, зістав засуджений на два роки тюрми за знасилування 10-літньої учениці.

ВІТОС ПОКИДАЄ ПОЛЬЩУ.

ПРАГА (Чехословаччина).—Чеський щоденник „Право Ліду" доносить, що бувший польський премієр, посол Вітос, який тепер перебуває на Моравії, хоче покинути Польщу і перенестися до Праги і там видавати політичний часопис.

АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ.

ЛЬВІВ. — Польська влада зачала арештувати українських адвокатів, які боронять тих Українців, котрих судять за державну зраду. Тепер вже і тих адвокатів обжаловують за державну зраду.

НАЦІ СВЯТКУЮТЬ.

МІНХЕН (Баварія, Німеччина). — Канцлер Гітлер святкує 10-літню річницю „пивного перевороту", який відбувся в ресторані „Бірґербрав" тому 10 років і закінчився його повною невдачею, десятками жертв у людях і запротеренням його до вязниці. Тепер тісамі, що тоді підняли бунт, є при владі, а Гітлер є диктатором краю.

При святкуванню Гітлер сидів при тім самім столі, при якім сидів тому 10 років. На святі бракувало тільки генерала Людендорфа, котрий був учасником перевороту заперед 10 років. Тепер Гітлер хоче його притягнути до спільної праці й погодити з президентом Гінденбурґом.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На місяці	$ 2,00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряниці:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЮЙОРСЬКІ ВИБОРИ

Ню Йорк скінчив з міськими виборами, а з ними і з виборчою кампанією, котра була найзавзятішою, яку колинебудь пережила ота метрополія. Виборами Ню Йорку цікавилася ціла Америка. Цеж ішла боротьба в місті, яке має більше населення ніж багато стейтів, чи европейських чи яких інших країв. Буджет Ню Йорку більший від буджетів багатьох держав, а його фінансова сила дається відчувати по цілім світі.

Вже те промовляє, щоби слідити за тим, як і хто править тим модерним Вавилоном, де сходяться ріжні народи, ріжні культури і міжнародні фінанси. Та слідити за Ню Йорком, значить слідити за Тамані Гол, бо з тим імям звязана влада в місті Ню Йорку. А говорити про Тамані Гол, це у звичайній мові значить говорити про злодіїв, ґрефтярів, хабарників, що при помочі звичайного ґенґстерства видирають всілякими способами від населення величезні суми гроша, а при помочі того гроша удержують політичну машину, яка контролює місто.

Одначе Тамані Гол не була завжди такою скорумпованою політичною інституцією, за яку її тепер мають. Вона мала і чесних лідерів. І переживала кризи. Коли слідства доказали, що наприклад Тамані Гол здирала річно $7,000,000 титулом доходу, стягненого з толерування проституції, то виборці обурювалися, як от тим разом, і усували її від влади. Та зручні політики з Тамані Гол знаходили завжди нові ґенґстерські способи і нових зручних лідерів і знову діставали владу у свої руки.

Теперішним босам з Тамані Гол закидували тесаме, що було найгіршого у давніх закидах. Тільки на іронію виглядає те, що жертвою впав тепер О'Браєн, кандидат Тамані Гол на мейора міста, якого особисто навіть політичні вороги вважають людиною порядною і чесною. Та він репрезентував політичну машину, проти якої закипіло ненавистю навіть серед найбільших прихильників Тамані Гол, бо в ній заведено таку диктатуру, таке босівство, що навіть вірні піддані прямо тремтіли за свої посади. Значить, навіть прихильники Тамані Гол бажали собі у великій мірі її програної. Крім того ґрефтярство й політична корупція так уже розпаношилися в Ню Йорку, що залякали ціле населення.

Та того всього не хотіли бачити боси з Тамані Гол. І добре сталося, що були засліплені, бо це тепер наступить чистка Ню Йорку від ґенґстерства й корупції. А це відіб'ється добре на цілій Америці.

ДО ЖІНОК СВІТА

(Відозва в справі ратування дітей).

ЦЕ УКРАЇНСЬКИЙ І ЛЮДСЬКИЙ ОБОВЯЗОК ВЗЯТИ ОБОВЯЗКОВО УЧАСТЬ В ДЕМОНСТРАЦІЙНИХ ПОХОДАХ, ЯК ПРОТЕСТАХ ПРОТИ ВИМОРДУВАННЯ ГОЛОДОМ МІЛІОНІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ СОВІТАМИ.

Ось вже майже 20 літ, як діти на Великій Україні не знають щастя долі. Почалася їх недоля із світової війни 1914 р. і саме з Галичини, яка за час війни вистраждала від російських військ найстрашнішу руїну. Обстріли сіл, пожежі, розпад усякого життя, панічний жах перед смертю на кожному кроці, поспішна евакуація, все це переживали діти. Скільки їх загинуло від ворожих куль, скільки їх розгубилося на великих евакуаційних шляхах між Прутом та Дніпром, скільки їх жорстока доля позакидала на чужину, далеко від рідного огнища, від рідної мови, одинокої для них зрозумілої. Бачила я в 1916 р. в далекому Саратові над Волгою дітей з Полтавщини, закинутих в вогкі, темні казарми, на сухім хлібі, без теплого кожушка в морозну російську зиму. Але ще були коло них їх матері, було кого в сні обняти маленькими рученятами, було до кого притулитися серед чужого оточення. На Україні обездолені діти знаходили в установах спеціально для них зорганізованих і ласку і опіку, в Київі і по всьому західньому військовому фронті відкривались притулки.

Слідом за світовою війною розпочалась на Україні горожанська боротьба. З двох сторін загрожена Росіянами, — які ішли одні під гаслом большевизму, другі під прапором Денікіна — Україна, не маючи ні звідки допомоги, загибала в своїй героїчній боротьбі за волю та за незалежність. І почав душити її московський большевицький кулак і цей нелюдський страшний гніт відбився першим ділом на дітях українського народу. В свойому хворобливому екстазі большевики заходились змінити, перевернути усе народне життя і розтоптати українську родину, віру, національне почуття. Вони (на моїх очах в 1920 р.) почали відривати дітей від батьків, трохи не силою забирати до своїх притулків, де харчу бракувало, де дітям забороняли молитись Богу, здирали з дітей іконки, останню річ, що нагадувала „маму", за виховниць поставили дідям українським Жидівок та' Росіянок, які не розуміли мови дітей, а діти не розуміли їх. В сучасній українській радянській белетристиці можна знайти типи цих новочасних Фребеличок, які крадькома поїдають котлети, призначені дітям, які змагаються переконати дітей, що Бога нема, а самі по ночах навколішках йому моляться. В притулках ніколи не вистарчало страви для дітей і їм „не заборонялось" іти на крадіжку по сусідних садах та огородах; дітей навчали ненавидіти батьків, пропонували їм незрозумілі принципи. Усе оточення було лицемірне, штучне. Діти душилися в цій большевицькій тресурі. В українських дітях з малого віку закладено палке змагання до волі, до свого рідного, улюбленого, проти чого повставали їх виховниці, і діти тікали. Тікали до дому, але деж був той дім, та рдна хата? Вона була зруйнована, батьки на далекій праці або заарештовані. Малі утікачі опинились на вулиці. Але дітям здавалась вулиця, великий шлях, вільне життя краще від тих жахливих притулків. Зі своїм суворим режімом, штучного безсердечного тресовання, нагадували скоріш концентраційні табори або Б. І. П. ніж педагогічну установу для малих дітей. Ці перші кадри безпритульних дітей на Україні склались з сиріт жертв горожанських війн і терору червоних від пролитої ними крови переможців. Сиротами подоланого (але не скорившогося ще ворога) комуністична влада не мала бажання опікуватися. — Вона знала, що ці діти колись помстяться за батьків, то краще, хай гинуть. Ця перша це маломочислена армія безпритульних безбатченків, в найсумнішому значінню того слова, мусіла злодійським шляхом добувати шматок хліба. Крали скрізь усе, що могли, та іноді знаходилась яка добра душа, що нагодувала і одягнула безпритульну дитину. Діти складали свої товариства, з відповідним реґуляміном і задержували ніжні товариські відносини. Найкращі сучасні українські письменники Копиленко та Качура дають у своїх творах симпатичні типи дітей в їх жахливому зовнішному вигляді. Майже голі в якихсь гадрах, тіло вкрите вошами, як каже Шевченко: он мати дивиться й не пізнає своє єдинеє дитя! Так, як це виявляється в оповіданні „Танець Смерти", коли артистка Балерина загубила свою доню і не може пізнати її в юрбі безпритульних. Копиленко дає такий малюнок: На вулицях міста і на площі в центрі стоять чавуни. В день в них варять асфалот.— У вечері й в ночі біля чавунів сидять безпритульні дти в брудних шматах, напів голі, не доберешся де шматтяя, а де світить голе тіло, чорне мов земля. Тут і ночують, лаються, сваряться за недокурки, шукають вошей у шматах одежі.

Ця перша армія безпритульних своїми злодійствами скоро примусила владу звернути на них увагу. Почали військовою силою заганяти дітей в притулки. Але ні притулки, ані „кольонії" вже не могли охопити масу дітей. Загальна господарська дезорганізація не давала можливости задовольнити мінімальні потреби годування і виховання цих дітей. Та ще до того сама влада утворювала нові кадри безпритульних дітей; творила сиріт і півсиріт без віни. То були діти тисяч розстріляних батьків чи батьків, засланих на Соловки. Це розпочалась сталіновська пятилітка, розкулачування селян, штучне насаджування соціяльного порядку життя, колективізація села, а серед інтеліґентних верств ліквідація жовто-блакитних настроїв. Усе, що лякало владу натяком на відпор, на національну впертість, карано жахливо масовими розстрілами, виселенням. По цих вбитих зіставались діти, майбутні месники. Вони не сміли виростати, їх боялась влада! Вони мали якось зникнути. Батьки вбиті, хата спалена, діти на вулиці без шматка хліба. Ніхто не сміє подати їм цей сирітський хліб, ніхто не сміє взяти їх до хати, бо за таке „співчуття" дітям покарани вони теж будуть розстріляні. В Кремлі кожне тумане почуття визнається буржуазною і контрреволюційною ознакою. Ратувати цих сиріт влада не має жадного наміру. Їм дають можливість самоліквідуватися, цебто вимерти. Оце наслідки пятилітки. Разом з постійними утікачами з преславних притулків утворилась армія цілком безпомічних сиріт. Вона значно збільшила кадри цих нещасних дітей і становище їх що далі ставало гіршим. Тисячами ходять вони по безмежних просторах цілком зруйнованої України. Рідний степ їх батько, сонце в день гріє їх виснажене тіло, ніч шовковою темнотою насилає сон на їх втомлені очі, або з сними зарями веселить їх дитяче серце. В своїх мандруваннях в шуканню хліба вони не знають перешкод. Переїздять з Наддніпрянщини на Кубань, або з Херсонщини до Харкова, щоб там якось на зиму заховатися в таємничих темних закутках, або переспатися в якійсь покинутій церкві.

Бувають ще і такі моменти: Батько в ДПУ, мати з трома дітьми заслана на Соловки. Не видержала усіх страждань, звязаних з цією висилкою, і смертельно заслабла. Перед смертю вона заповідає своїм дітям тікати з цієї страшної тужини: „Може Бог вам допоможе, доберетесь до України". І усі три хлопчики змагаються виконати заповіт мами. Вони тікають з Соловків, але одного на другий день злапав вартовий, другого роздавила машина, коли він ліз умоститися на буферах. Доля третього „утікача" невідома, і може ще страшніша — в пазурах ведмедя, або в топких багнищах. (Див II. книга Юрченка).

Тепер настав найстрашніший момент жахливої 20-літньої епопеї українських дітей. Москалі в усіх окупованих ними країнах довели населення до безпросвітних злиднів і до конечного голоду, і діти перші почали від нього вмирати, а далі і самі стали жертвами збожеволілих від голоду і розпуки: невинні істоти перевернулись в смашні шматки мяса, нещасні діти стали жертвами того канібалізму, до якого московський большевицький уряд довів колись багатий український народ.

Може хто завважить, що на Україні були школи, якими большевики хвалились перед чужинцями (навіть перед знаменитим американським вченим Дюї). Так, так „показна" школа існувала в Харкові, так само як є показні притулки, в яких виховуються діти чекістів, тої нової комуністичної аристократії, яка заступила місце буржуазної й обставила себе найкращими умовинами життя. Це ті діти неголодні, які підносили пану Еріотови квіти... Але є на Україні „непоказні" школи, до яких не то що Еріота, але ніякого журналіста не допустять; за ці школи одна учителька висловила таку гірку правду, що „партія" нагнала її назавжди з посади учительки. Вона казала, що діти мучать постійним недоїданням в школі, що зі школи роблять не місце навчання, а партійно-політичний мітинг. А другий учитель не зніс страшної дезорганізації школи і покинув її, оставивши записку, що ніколи не вернеться на посаду учителя.

Можуть нам нагадати „комсомол", як виховничу орґанізацію. Там, правда, підготовлюються „піонiри" комуністичної партії*), їм доручається „перевиховувати" малих дітей т. зв. Жовтенят. Їх тресують так, що вони стають абсолютними рабами, не мають ні власної волі, ні власних думок, автоматично виконують накази піонірів, „обожають" Леніна, співають інтернаціонал, маширують з червоним прапором у демонстраціях, але ніякого почуття до цього усього не мають.

Тепер компартія знайшла нову методу морального виховання: тепер, коли підчас жахливого голоду селяни потайки зрізують колосся та зернятами задурюють голод дітей, з колхозів навчають стежити за полем і як побачать „злодія" серед жита, мають бігти до свого „вихователя" з доносом, і злодія арештують. Так діти, спокушені шматком хліба, по приказу „піоніра" шпіонять за своїми рідними, за батьками своїми. Один хлопець 10 літ Коля Кобилянський так уславився своїм шпигунством, що був обдарований новим убранням.

І гинуть діти на Україні не поодиноко, а гинуть масово, сотнями тисяч. Діти то є скарб не тільки у кожного народа, це скарб всеї людности. Люди передають новій ґенерації своє знання, свої найкращі заповіти, в дітях своїх люди бачать одиноку можливість реалізувати свої найкращі сподіванки на майбутнє. От через що, коли де станеться яка біда, змагаються перше за усе ратувати дітей. В цих зусиллях народи радо йдуть один другому на допомогу, як ми це бачили зараз після світової війни. Норвеґія, Швеція годували віденських дітей і вірменських. Америка помагала українським дітям в польських таборах. Для ратування дітей нема територіяльних кордонів, ані політичних пересторог. Мусить панувати один закон вселюдного гуманізму, вселюдний обовязок захищати усіх дітей як найдорожчий скарб.

Чомуж тепер у 20-му столітті увесь культурний світ мовчки, без усякого докору дивиться не тільки на винищення цілого українського населення, на його історично власні землі а й на це фізичне і моральне вбивання міліонів дітей українського народу. Що внесе у світову культурну скарбницю решта цієї недобитої ґенерації, виснаженої довгим голодуванням, морально зіпсутої жахливими умовинами життя? Яка нова ґенерація повстане з цих малих злодіїв, шпигів, тресованих зрадників, з цих дівчаток, з 10 літ вже розбещених? Над цим питанням малиб задуматися світові педаґоґи, над цією народною недолею мають поміркувати люди розуму і серця на усьому культурному світі. Треба вивезти цих дітей зпоміж большевицького уряду, треба нагодувати, треба вирвати їх з рук смерти, треба ратувати їх від фізичної і моральної загибелі. **Ми, Українки, обеднані в Жіночу Національну Раду, звертаємось до матерей всього світу!** Дорогі Сестри! Обміркуйте це болюче питання. Не дайте загинути українському народови і виратуйте його дітей.

Голова Національної Української Жіночої Ради — Член Центральної Ради в Київі:

професорка **Русова.**

---

*) От біографія одного з таких виховників дітей: Свояк розстріляного під Базарем козака — Микола Селецький за семейні докори вбиває свого батька, але за це його не судять, ані не позбавляють членства в партії. Навпаки, висовують його на становище виховника в комсомолі. Отже такий тип має виховувати дітей. І це не одинокий випадок.

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(13)

Голос Крутікова був тепер багато привітніший, як при обіді. Робив се для Катрі, котра з ним розмовляла щиро і просила, щоби прижмурив очі, не добачуючи всего того, що не повинен бачити байдужно царський чиновник. Крутіков зрозумів, що Катря в сю кабалу влізла тільки тому, бо тісно є приятелем її брата.

Запитаний Микола не міг сказати, що він втікає. Змушений був відповісти, що справді вийшов пройтися. Кажучи се, глянув на Катрю.

— В таку прегарну погоду хтож годен всидіти дома? — сказала Катря.

Ледви замітний усміх заграв на її устах, коли се сказала. Її живі очи іскрилися і неначе дрожали від внутрішнього сміху. Вона зараз вгадала, що се не прогулька, а що Микола втікав. Се, що вона і Крутіков спіймали збігця, сильно розсмішувало її.

— Щож тепер буде? — спитала Катря. Не зрезигнуєте зі своєї прогульки і самі підете далі? Нас покинете на поталу судьбі?

Сказала се жартобливим, йому одному зрозумілим тоном.

Микола зрозумів, що свою втечу треба відкласти, отже, також усміхаючися, відповів:

— Ні. Пройдуся іншим разом. Тепер проведу вас.

Всі троє вернулися в сторону хати. Ввесь час балакала майже одна Катря, бо Крутіков і Микола, як не відповідали на її питання, то мовчали. Коли увійшли на подвіря, побачили чоловіка зі шкіряною торбою. Присилений до стовпа огорожі стояв окульбачений кінь. Побачивши Крутікова, чоловік поклонився шапкою аж до землі.

— То курієр губернатора,— сказав Крутіков. — Очевидно до мене. Щось мусіло важне і —пильне статися, коли губенатор не заждав до завтра, а вже нині вислав до мене гінця.

Урядово надувшися, Крутіков підійшов до гінця і спитав:

— Ти чого сюди? Ґуберня і в неділю не годна без мене жити? Валиться?

Гінець троха землі не проколов своїм носом, так перед Крутіком зігнувся. З торби добув якісь папери і, передаючи їх Крутікову, сказав, що се від самого губернатора.

Лице Крутікова сіяло вдоволенням, бо коли за ним так скоро пригнав ґуберський гінець, то тут всі мусіли погадати собі, що він справді дуже важна особа в царській імперії. Хоч вдоволений був, замітить будьтоби в огірченню:

— Ті урядові справи чоловікови відспанути не дадуть. В святу неділю висилають справи до мене. Наче би я один у світі розумів діло!

В душі Крутіков дивувався, що до нього в неділю вислали якісь папери. Діло справді мусіло бути пильне. Йому і на гадку не приходило, що се могло би бути. Був дуже цікавий, та сеї цікавости не виявляв.

— Вибачайте, бо курієр жде, — промовив. — Мушу бодай заглянути до сих паперів. Може там справді щось нагле?

Відійшов до своєї кімнати. Катря лишилася з Миколою перед хатою. Мовчки пішли до гостинної. Старої Желецької не було там.

— Ви дуже огірчені тим, що ми не дали вам втекти? — сміючися Катря спитала.

— Огірчений, та не дуже,— відповів Микола. — Я й так втечу нині в ночи. Я вдоволений, що ви мене задержали, бо тепер маю змогу попрощатися з вами, Катерино Василевно.

— Цілком нема потреби так скоро втікати відси. Тепер ви тут безпечні, як будьколи. Я все розповіла Павлови Александровичеви. Будьте певні, що ваша тайна в добрих руках.

— Я вам вірю і не сумніваюся, — холодно сказав Микола. — Дякую йому за його великодушність. Всеж таки позвольте попрощати вас, бо я тут не лишуся. Ще в ночи відійду.

Катя здвигнула раменами і надумалася. По довшій мовчанці промовила:

— Знаєте, що я вам скажу? Се — не гарно!

— Що не гарно? Чому не гарно? То я зле роблю, як не хочу стати у вас досмертним галапасом?

— Ні, не те! — перебила Катря. — Не гарне те, що ви такі нетерпеливі. Гадаєте, що я не знаю, яка причина каже вам...

Тут перебив їй прихід Крутікова. Його лице, яке звичайно було погідне, вдоволене з себе, тепер було сильно здивоване і стривожене. В руках держав розгорнений аркуш паперу. З його очей бив щораз більший жах.

— Що таке?!— скрикнула Катря. — Що сталося? Яке нещастя в родині?

— Ось тут прийшла вість про Олексу, — сказав Крутіков на силу, показуючи папір.

— Про Олексу? Щож се може бути? Кажіть же скорше. Не мучте! — молила Катря.

— Біда сталася, — сказав Крутіков. — Хоч, очевидно, таке треба було раньше чи пізніше предвидіти. Очевидно, бо всі ті... як там... всі ті фантазії до добра не доводять.

Він скоса глянув на Миколу.

— Ради Бога, скажіть, що сталося! — крикнула Катря.

— Олекса арештований.

Катря крикнула і метнулася не до судженого, а до Миколи. Вона вичувала, що в сім горю він їй ближчий. Впала на канапку разом з ним, сперлася на плечі канапи й гістерично захлипала.

— Успокійтеся, — промовив Микола, нахилившися над нею. — Не всякий арешт веде до загибели. Треба знати подробиці.

Микола звернувся до Крутікова, котрий насупившись, дивився на ту сцену.

— Будьте ласка, — промовив Микола — позвольте заглянути до сего письма.

— Ні, — відповів Крутіков. — Буде ліпше, як я сам прочитаю. Се лиш кілька рядків.

„Прийшла також вість, що один з дворян нашої губернії, Олекса Желецький, брат вашої сужденої, арештований в Москві. Отсе, вкупі з тим, що ви заручені з його сестрою, не може не заболіти вас. Та нічто не може бути відповідальний..."

Крутіков урвав, кажучи, що дальше йде про що інше. По хвили знов став читати голосно:

(Далі буде)

BOLSHEVIST MISRULE OF UKRAINE

(An address delivered by Prof. Robert E. Ireton, of the University of Detroit, at the Ukrainian Protest Meeting, in Armory Hall, Detroit, on Saturday, November 4, 1933).

To every person in this country enjoing the blessings of liberty and the advantages of our free institutions, the unhappy story of the Ukraine must make a profound appeal. It is a harrowing and inhuman indictment of Russia's present rulers and of the pseudo civilization which they recognize and practice. That these men were ever themselves the victims of tyranny and injustice in the old czaristic days, when they became the rulers, one should think would make them the more anxious to give those subject to their authority an ever-enlarging measure of social justice, equality and liberty.

But, this they have not done. Their record is a snameless and unconscionable denial and betrayal of practically every human legal and social right. Their rule has been a reign of terror, their regard for life and property is a mockery, their professions—even in the form of treaties—are mere pretensions, their sense of obligation to those within or without Russia is non-existent, while their dispensation of justice leads either to confiscation of property or destruction of human life. From a government which denies the existence of the Almighty, the sanctity of marriage, the obligation of contract, and rejects those conventional restraints imposed upon all members of the world's society of nations, one can only expect mischief and madness.

You unhappy fellow countrymen, my Ukrainian friends, have been especially the victims of Soviet rule. You are a brave and suffering nation and your wrongs are many—in the past under Imperial authority and, in the present, under Soviet tyranny. The change has made but little difference to the Ukraine and to its suffering people: indeed, it seems, it has but increased the severity of their misfortunes. Their tragedy but emphasizes a belief, which is now very general, that the Treaty of Versailles is not so complete an adjustment of Europe's national bounderies as many seemed to consider it in January, 1920, when it became effective.

"The Ukraine, with its population of more than thirty million people, covering an area of almast 500,000 square miles, was a great and valiant nation many centuries ago. From the ninth to the thirteenth century it represented the best traditions in all Russia, but then, unhappily, fell a prey to Tartar invasion. It passed under Polish domination about that time; but later, when Tartar power declined, the Ukrainians bravely set up a new republic, in an attempt to reconstitute and resettle their country. As a result war with Poland followed and lasted intermittently until the seventeenth century, when a Russian protectorate followed.

In the next century, Russia acquired full control of the Ukraine, and attempted to Russianize its people. Their sufferings began anew, but this hardy and valiant people did not submit. On the contrary, they did everything possible to keep the vital spark of race consciousness alive, and the desire to be a nation—free and self-controlled. They developed a literature of respectable content in the nineteenth century, but with the dawn of the present century, affliction and misery again descended upon them. Victims of Tartars, Poles, Russians and Bolshevik, in turn, through many centuries to the present, the Ukrainian people are still vigorous and purposeful.

They draw inspiration from the martial and stirring lyrics of their beloved poet, Shevchenko, a great artist, and a matchless patriot, who, in his short life of 47 years, only enjoyed nine years of freedom. For thirty-eight years he was, in turn, a serf, a prisoner and a suspect. Yet he lived to immortalize his people, to sing of their valor in by-gone years, and to leave them, as his last will, the task of freeing the Ukraine and reconstructing their national life. They visit his grave on the Dnieper today, by the thousand, as do the Mohammedans that of the Prophet at Mecca.

Russia, today, is a so-called union of Soviet republics. The Ukraine suffers the disadvantage of being one. The world's interpretation and understanding of the word "republic," however, does not coincide with Russia's, or perhaps, it would be more just to say, with the clique in power at Moscow. At one time complete independence and the right of each of these units to set up its own form of government, and to separate itself from the "union" if it desired, was proclaimed by the ruling authorities. How has that assurance been observed with the Ukraine? Voltaire said: "Ukraine has always aspired to be free", and the record of it's struggles proves that he spoke advisedly. Well, the truth is that the freedom to seperate was characteristically Bolshevik, or, in other words, utterly false and meaningless.

Instead of freedom of choice, the Ukraine has been dragooned, exploited, terrified and subjected to relentless persecution to make her people accept Bolshevism. Her scholars and leaders have been arrested and imprisoned. Some of them have been executed and others driven to commit suicide. The Moscow Bolshevists when their methods failed, resorted to wholesale deportation of Ukrainians in the mass. It is reported that 2,500 village communities have been driven out of the Ukraine into remote sections of Russia, and all who dared to criticize or protest against this action were dealt wlth summarily. Prison, execution, deportation were not enough. These failed in their objective against the indomitable will of the Ukrainian people to resist Bolshevist Moscow, and then the deadliest of all weapons in Moscow's armory of hate and destruction was devised. That was an organized attempt to starve the people into submission.

Ukraine is the granary of Europe—with wheat fields rivalling the Argentine. In 1932 and in the presend year her harvests have been abundant, yet her people are dying of starvation. Why? Because Bolshevist Moscow needs the wheat for its supporters and has taken it from the Ukrainians by force and coercion. These unfortunates dare not eat what they plant. They must see it taken from them annd survive or perish without it. To cite proofs of this heartless cruelty, this abysmal villainy, this unprecedented plundering of a helpless people, would reveal a tale both horrifying and revolting. It will be sufficient to state that European and American newspapers have published interviews and letters from those conversant with the actual situation, and to quote from the appeal addressed to all "who believe in God," by the Ukrainian Catholic bishops of Galicia, which said: "Ukraine is in the clutches of death. The population is dying of starvation."

What these high churchmen have said in their appeal to all civilized mankind, must be accepted as worthy and credible. And the situation which the appeal tells in a few words in soul-stirring. In the clutches of death"! "Dying of starvation"! Those phrases are clarion cries to all humanity but especially to you, my friends, is their meaning more poignant, more significant. That you realize your duty in this situation, I can readily believe, from this great demonstration of protest against an attempt to exterminate your race. Wherever your people are to be found in large numbers similar demonstrations would spread the truth about the sufferings in the Ukraine and, perhaps, lead to some improvement.

Russia's mischievous madmen may be expected to deny again, that famine exists, as they did in the famine of 1921-2 when 3,000,000 of your countrymen were unexcluded from the Ukraine. They will probably point to the great and abundant harvests in the Ukraine and deride the thought, in their own specious manner, that the people are in want or are suffering. Visitors to Russia are excluded from the Ukraine. The were excluded in 1921-2. Representatives of the American Relief Administration were then informed that all was well in the Ukraine, and that the Russian government could not unterstand why the American Relief Administration should desire to penetrate a district in which there were actually surplus crops! Professor Fisher of the American Relief Administration in his book, "Famine in Soviet Russia", bears witness to this inhuman misrepresentation.

In a country so territorially extensive as Russia it is comparatively simple to divert the foreigner, who is seeking information, to towns and districts which are not famine-stricken, and to let him see only what Soviet Russia wants him to see. But you know, and the bishops of Galicia know, that famine, grim and destructive, is stalking through the Ukraine, claiming its victims by the thousands. But we all know the purpose of these Bolshevists. It is part and parcel of their policy of either enslavement or extermination of the Ukrainians. It is on a par with their expulsion of your scholars from the Ukrainian Academy of Science, and the dismissal of your patriotic professors from the Ukrainian Agricultural Academy. It is in line with their actions in suspending work on the Ukrainian dictionary, because it might promote the nationalistic spirit, and with their weak-minded attempt to "edit" the patriotic utterances of your great poet, Shevchenko.

You have no time to lose if you would do your duty. This great demonstration should rerecord its protest against the treatment accorded the Ukraine by the Soviet authorities and, in the name of humanity, which is greater that any or all nations, demand an improvement in the intolerable and destructive conditions there prevailing. You might well forward a copy of this resolution to the President of the United States, and to each representative in the League of Nations. And while you are so engaged, it might serve your purpose to take up the suggestion of a French newspaper for the appointment of an international commission to investigate the entire situation. You are far removed from Russia, but the mails will carry your protest to every government in Europe and cost but little.

Bolshevism hates to be exposed. Expose it. Communicate to all the government of the world what you do here today and why, and wait for results. The Soviets may turn aside a few inquiring foreigners, but if the voice of the world makes inquiry the situation is changed. Do it now. Europe owes you consideration. You deserve much at her hands. For generations your cossacks stood between her and destruction at the hands of the Mongol, Tartar and Turkish hordes that invaded Europe. The Ukraine made a treaty with Russia in 1654, which extended her equality and sovereignity, and in December, 1917, was proclaimed a free republic. The Bolshevists have blighted that realization, but you are not going to submit to their hypocrisy and tyranny. You are going to show the world that you have the strength and will of your courageous ancestors, who resisted to the death Pole, Tartar and Russian. And, also, to prove that Shevchenko did not strive in vain, and that his purpose is yours—to make the Ukraine free.

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши „Свободу", не марнуйте її, не викидайте, а вишліть **нашим селянам на Закарпатській Україні,** бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ТОЛІДО, О. Бр. св. О. Николая, від. 167, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 12 листопада, в годині 2-ій пополудни, у звичайнім льокалю. — Б. Униськo, предс.; С. Гавриляк, кас.; М. Корнова, секр.

БРОНКС, Н. Й. З причини, що галя на 18 листопада занята, тому збори відділу 298 відбудуться в суботу, 11 листопада, в годині 8-ій ввечір, під ч. 1410 Вайс Евеня. — В. Морозович, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 листопада, в годині 12.30 вполудне, в домі Укр. Амер. Горожан, 847 Н. Франклін ул. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. — С. Чопик, предс.; С. Й. Крутий, секр.; В. Василюк, касієр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Тов. ім. Ів. Франка, від. 306, подає до відома, що звичайні збори відбудуться в суботу, 11 листопада, в годині 7.30 ввечір, в гали де звичайно. Проситься членів прибути на ці збори як один, бо є важні справи до полагодження, а особливо справа вислову одного члена про урядників відділу. — Т. Федуняк, гол.; Н. Зварун, кас.; В. Моссора, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 11 листопада, в годині 7-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217 Іст 6 вул. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Також проситься довгуючих членів вирівнати свої вкладки. Тих членів, котрі виміняли свої грамоти, проситься прийти і відібрати нові грамоти. — Е. Парницький, фін. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. М. Грушевського, від. 219, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 11 листопада, точно в годині 8-ій ввечір. Проситься усіх членів прийти на цей мітінґ конечно. Член, котрий не явиться на цей мітінґ, буде покараний згідно зі статутом і не буде жадних оправдань, бо є дуже важна справа. — М. Боднар, предс.; П. Псуй, кас.; А. Мудровський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 12 листопада. Проситься всіх членів явитись, бо є важні справи до полагодження. Особливо довгуючих членів проситься прибути і вирівнати свої вкладки, бо цего місяця замикаємо рахунки. Хто не вирівнає своїх вкладок буде суспендований. Тих членів, що виміняли грамоти, просимо зголоситись на зборах до підпису. — Василь Стриковський, прес.; Антін Гарасим, кас.; Микола Ю. Сеник, секр.

РОЧИСТЕР, Н. Й. Сестр. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих члениць, що мітінґ відбудеться в неділю, 12 листопада, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній. Проситься члениць прибути на цей мітінґ в означений час. Хто хоче вступити до Сестрицтва то просимо прийти на мітінґ. Довгуючих члениць напоминається вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члениць, котрі ще не забрали своїх грамот, просимо прийти і забрати. — Олена Скробач, предс.; С. Гунька, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 листопада, в годині 12.30 вполудне. Проситься членів і члениць прибути на збори в означений час. Напоминається довгуючих, що коли цего місяця не заплатить бодай часть довгу і не зголоситься до уряду, то будуть суспендовані. Хто з членів хоче виміняти свою грамоту, нехай принесе на мітінґ стару грамоту і підпише аплікацію про зміну. — М. Пик, предс.; А. Зубко, кас.; В. Чернецький, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє своїх членів і члениць, що мітінґ відбудеться в неділю, 12 листопада, в годині 1-ій пополудни, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти конечно на цей мітінґ. Також проситься прибути урядників відділі У. Н. С.: 156, 237, 352 і 388; будеться обговорювати справу злуки цих відділів. — С. Верещак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Дністер, від. 361, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 11 листопада, в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217-19 Іст 6-та вул. Взивається членів явитись на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. Напоминається членів вирівнати свої залеглости, щоби не бути суспендованим. Не явившийся на тих зборах член буде караний після статута. — Ілія Гузар, гол.; Яків Вайнер, рек. секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в суботу, 11 листопада, в гали словенській, 724 Ліонард ул., в годині 7.30 ввечір. Кождий член повинен явитись на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Федас, предс.; Дм. Багрій, секр.

НА ДОПОМОГУ ЛЕМКІВЩИНІ.

ВІДОЗВА ДО ЗЕМЛЯКІВ ЛЕМКІВ ПОСЕЛЕНИХ В АМЕРИЦІ.

В березні 1932 року попалась нам у руки просьба від філії Товариства „Просвіта" в Сяноці на Лемківщині, писана головою цього Товариства, д-ром Василем Блавацьким, до гр. Івана Гавловського в Елизабет, Н. Дж. В просьбі цій була відозва до братів Лемків в Америці за поміччю на просвітні цили на Лемківщині, яка була проголошена в „Свободі". По проголошенню цеї відозви гром. Василь Левчик скликав свідоміших Лемків з Елизабет, Н. Дж., на наради, на котрих зав'язано комітет до збирання жертв на просвітні цили нашої дорогої Лемківщини. До комітету вибрані такі громадяни: Василь Левчик, голова; Михайло Сухорський, секретар; Петро Пітула, касієр; Василь Ґарбовський, Іван Ґавловський, Яцко Лещак, контрольори.

За стараннєм цього комітету зібрано в 1932 році на філію Товариства „Просвіта" в Сяноці $125.00, які вислано до філії через Обєднання. Ця збірка була проголошена в часописі „Свободі 1932 року.

В січні 1933 року влаштував комітет на ту ціль баль, який відбувся 28. січня ц. р., з якого було чистого доходу $66.82; Братство св. Володимира, відділ 65 У. Н. Союза, жертвувало з каси $25.00; Братство Івана Хрестителя, відділ 199 У. Р. Союза, $10; Тов. Запорозька Січ, від. 3 У. Н. Союза, $10; Сестрицтво Преч. Діви Марії, від. 72 Провидіння, $10. — З попередньої збірки осталося $1.50. — Разом $123.-32. — Щоби можна було вислати повну суму $125.00, доложили слідуючі: Василь Левчик 68 ц.; Михайло Сухорський 50 ц.; Петро Пітула 50 ц. — Разом зібрано $125.00, які вислано через Обєднання до філії Тов. „Просвіта" в Сяноці у вересні ц. р.

В жовтні ц. р. отримали ми від голови філії Товариства „Просвіта", пана д-ра Василя Блавацького з Сянока, лист отсього змісту:

„Перед кількома днями розпочав я старання за набуття домівки для нашої філії. Наразі не хочу докладно справи представляти, бо не знаю, чи цей лист не перейде по дорозі до Вас непокликаної цензури Завважую тільки, що до кінця листопада 1933 мусимо мати квоту $1,500, щоби всадовитися кріпко на гіпотеці цього дому та опісля приступити до його зліцитування для нас. Більше як 4 до 5 тисяч не повинен дім коштувати. Ми його конечно мусимо мати для приміщення всіх просвітних товариств у Сяноці, в осідку Лемківщини".

З огляду на те ми, Елизабетський Комітет, просимо всіх щирих Українців Лемків в Америці засновувати такі комітети в своїх місцевостях і причинитися до збирання жертв на просвітні цили на Лемківщині. Тим дамо доказ нашої культурно-просвітньої зрілости, коли зрозуміємо вагу того, чого вимагають від нас наші лідери на Лемківщині.

Гроші, які будуть зібрані на просвітні цили на Лемківщину, просимо засилати через Обєднання Українських Організацій в Америці, на руки голови філії Тов. „Просвіта", п. д-ра Василя Блавацького в Сяноці.

Відозву, котру ми отримали від філії Тов. „Просвіта" в Сяноці до **Земляків - Лемків в Америці**, поміщаємо в часописі „Свободі" без зміни, так, як ми її отримали з краю, і просимо всі українські часописи в Америці й Канаді її передрукувати.

За Лемківський Комітет
в Елизабет, Н. Дж.:

Василь Левчик, голова;
Михайло Сухорський, секр.;
Петро Пітула, касієр.

Нинішні діти.

Дідусь стоїть перед виставовою крамниці діточих забавок з внуком і внучкою.

— Дивіться, дітоньки — пояснює дідусь — це корова. Дає нам молочко. А то котик. Ловить мишки. А це бузько. Він так торохкотить дзюбом: кле-кле-кле і приносить діти.

Внучка штуркає внука ліктем і каже:

— Треба пояснити дідусеви, а то ще помре несвідомий.

—o—

У схвилюванні.

В гостинниці сиділи лише два гості, а всетаки пішли пожалітися властникови на недостачу належної обслуги. Господар, схвильований, біжить до дверей і кричить на них:

— Що до чорта! Дурним двом гостям не вмієте дати ради, а щож буде, як саля буде повна!

—o—

Дарвінізм.

Учитель говорив про сотворення світа; йому перебив один ученик:

— Мій батько каже, що ми походимо від малпи.

— Нас твої родинні відносини ні минувшина не обходять! — відрубав учитель.

—o—

Злощасна спадщина.

— Щож за страшний галас у тамтій кімнаті?

— То мої дочки грають на фортепяні, який дістали в спадщині.

— Боженьку, чи не далося би уневажнити це страшне завіщання?

—o—

Повільна отруя.

— Все пете та пете цю горівчище! Чи ви не знаєте, що то повільна отруя?

— Або то мені, прошу пана доктора, так дуже спішно?

— Що я можу порадити на це. Хроплю нічію так голосно, що сам буджуся з того!

— То спіть у сусідній кімнаті, тоді не будете нічого чути!

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(89)

Як Тарзан, знаходився в ямі львів у Тулорі, між Мосором і Людоном ходили післанці, бо начальник шукав способу вимінати життя Тарзана за престол Палюдона. Людон хотів Тарзана живцем. Жрець хотів принести його в жертву власними руками. Тепер Тарзанови лишили зброю, але як він поступав, обшукуючи руками свою тюрму, то переконався, що зброя йому на ніщо не придається.

Спершу він дожидав приходу львів, хоча запах Пуми тут розносився вже давніше. Через одиноке закратоване вікно падало слабе світло. Ці крати були залізні, перші залізні крати, які йому прийшлося бачити в Палюдоні, і вся тюрма була хитро збудована. Однак уже кілька хвилин по прибуттю до цеї тюрми Тарзан почав роботу коло свого визволення. Старим ножиком, добутим з торбини, він почав поволі відшкробувати камінь довкола крат вікна.

Кождого дня йому всували поживу крізь вузький отвір. Вязень приходив поволі до переконання, що його держали на щось іншого, ніж для львів. Якби вони тільки передержали його ще кілька днів, то вже могли би потім рішати про нього, що їм забажається: його вже тоді тут не буде. Нічю він цілими годинами працював коло віконних крат. Одної ночи, працюючи так, він зачув звук кроків на коридорі.

Він чув, що їх було багато, але далі робив своє, поки двері отворилися й до кімнати ввійшли десять вояків з піднятими палками. Три такі палки полетіли повітрям через кімнату на ту річ, що лежала в кутку в темноті. Потім відблеск смолоскипів освітив, що в кутку під стіною лежала тільки купка шкіри. Жрець кинувся до знищеного вікна. Всі крати, крім одної, пропали, а до тої крати був причеплений кусник шнура, зробленого з віконної заслони.